

GORIŠKA STRAŽA

Izdaja v Gorici vsako sredo opoldne do preklica, Velja za celo leto 12 L, mesečno 1 L, za inostranstvo 20 lir. Na naročila brez dopolnjenega naročilnice se ne bomo ozirali. Posamezne številke stanejo v razprodaji 20 stotink. Uredništvo: ulica Vetturini 9; uprava: ulica Vetturini 9.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi, katere je treba vnaprej plačati se računajo po dogovoru. — Izdaja konsorcij „Goriške Straže“. Odgovorni urednik: Roman Cej. Tiska: „Narodna Tiskarna“ v Gorici, ulica Vetturini št. 9.

Shod vojnih oškodovancev v Prvačini.

V nedeljo, dne 23. oktobra se je vršil v Prvačini velik, javen shod vojnih oškodovancev. V veliki sokolski dvorani se je zbralo nad 500 zborovalcev. Udeležili so se shoda tudi župani iz Prvačine, Vogrškega in Vrtojbe, ki so tudi podpisali po zboru sprejete resolucije.

V imenu agitacijskega odbora je otvoril shod dr. J. Bitežnik, ki je v svojem govoru povdarjal važnost vojne odškodnine za velik del goriške dežele. Vprašanje vojne odškodnine ni samo eno izmed najvažnejših gospodarskih vprašanj dežele, marveč je v tesni zvezi z pravostjo in zdravjem našega ljudstva. Urejen dom je predpogoj za pravost in zdravje človeka. Povdarja važnost organizacije tudi v zadevi vojne odškodnine. Do sedaj smo nastopali posamezno in neorganizirano. Za to mramo pozdraviti ustanovitev agitacijskega odbora za odškodninske zadeve, o katerem so zastopniki raznih slovenskih, furlanskih gospodarskih organizacij, ki je vzel v svoje roke vso borbo za iztirjanje vojne odškodnine in polnem obsegu in v najkrajšem času. Ta odbor je že dosegel lep uspeh, ki obstoji v tem, da je vlada podaljšala rok za vlaganje vojne odškodnine do konca decembra t. l. Nato je govoril razpravljaj o dveh vevležnih vprašanjih, ki sta zapopadeni v resolucijah. Popolnoma opravičena je zahteva, ki je zadržana v resoluciji, da mora vlada nositi prevešek, kateri je nastal pri delih, ki so jih izvršili vojaški in tehnični oddelki. Vojni oškodovanci bi opravičeno zahtevali od vlade, da jim ona izplača obresti, ker tako zavlačuje izplačevanje vojne odškodnine. Še toliko bolj opravičena je zahteva vojnih oškodovancev, da uredi vlada izplačevanje vojne odškodnine tako, da jim ne bo treba plačevati obresti za predujme.

Govornik je predstavil zborovalcem dr. poslancu dr. Jos. Wilfana, katerega so zborovalci navdušeno pozdravili.

Posl. dr. Jos. Wilfan je zborovalcem pojasnjeval, kakšne dolžnosti ima vlada do svojih državljanov. Ako mi zahtevamo, naj se z našimi občinami uraduje v slovenskem jeziku, nam odgovarjajo, da kadar hočemo doseči kakšne ugodnosti »favore«, takrat da že znamo italijanski. Kaki so ti »favori?« Mi zahtevamo, naj

se ljudstvu da to, do česar ima pravico. Uradniki naj si ne domišljujejo, da so oni razdeljevalci milosti; oni so od nas plačani za to, da izvršujejo svoje dolžnosti. Čas je, da pride narod do zavesti, da je vse življenje odvisno od njegovega dela, da je narod vse in da ima le on pravico reševati vsa gospodarska in javna vprašanja, ker na vse zadnje gredo vsi stroški iz žepov davkoplačevalcev. To velja tudi za vprašanje vojne odškodnine, ki ga rešujejo gospodje ministri pri zeleni mizi, ne da bi se zmenili za želje in mnenje prizadetega ljudstva.

Narod ne more izraziti svoje volje, ker mu odrekajo za uspešen razvoj potrebno avtonomijo. Občina naj bi reševala vse za svoje življenje važna vprašanja, zlasti gospodarska, ne pa tisti gospodje, ki to površno opravljajo v par urah svoje službe. Ako bi se to načelo dosledno izvajalo bi danes ne bilo treba govoriti o vojni odškodnini, ker bi vojne ne bilo.

Na koncu svojega govora je pozival dr. Wilfan zborovalce na resno gospodarsko delo in na organizacijo, ker za ples in zabavo bo potem, ko se zopet vspostavi razrušeno gospodarstvo, časa dovolj. Naš narod mora to dobo preboleti!

Državni poslanec je pozivljaj zborovalce, da mu povedo svoje želje, potrebe, pritožbe, ker je prišel med nje za to, da spozna njihov položaj in potrebe.

Domačin dr. Orel se je zahvalil drž. poslancu dr. Wilfanu, da je posetil zborovanje, kakor tudi za njegovo delovanje v drž. zboru. Prosil ga je, naj se tudi nadalje tako zavzema za svoje voliče.

Nato je dr. Bitežnik prečital in objasniti nižje objavljeni resoluciji, od katerih se prva pošlje v Rim, druga pa generalnemu komisarijatu in dež. kom. v Gorico.

Prvaški župan Zorn Franc je v imenu občine in županske zveze pozdravil posl. dr. Wilfana.

Nato so se oglasili še drugi govorniki, ki so priporočali g. poslancu neke važne, krajevne, gospodarske potrebe.

H koncu se je oglašil še enkrat dr. Wilfan, ki je oškodovancem priporočal, naj sklepajo zavarovalne pogodbe le za kratko dobo, ker se v kratkem osnuje

Temelj te kapelice je masiven podstavek, na njem nosijo štirje vitki stebri obokano načelje, tako da je od treh strani popolnoma odprt vpogled na zadnjo steno kapelice, kjer je vzdana spominska plošča. Kapelica nosi na dveh straneh za napis Jobove besede iz oficija mrtvih, in sicer na eni strani: »Usmilite se me, usmilite se me vsaj vi, prijatelji moji, ker roka Gospodova me je zadelala!« Na drugi strani: »Vem, da moj Odrašenik živi, in da bom poslednji dan vstal iz zemlje!«

Jedro spomenika je spominska plošča, 1 m visoka in narejena iz belega marmorja. Napis na plošči se glasi: »V časten spomin in pobožno molitev se priporočajo žrtve svetovne vojne! Padli umrli in pogrešani iz Ponikev.« Na to sledijo imena, priimki, h. št., rojstni podatki, čas in kraj smrti vseh 29. žrtev. Pod imeni je posvetitev:

»Vi, naši dragi ljubljani, po svetu ste razgubljeni, Bog ve, kje pokopani, a v naših srcih zbrani!«

Postavljeno 1921.

Ta plošča je vdolana v okvir iz umetnega kamna in vzdana v zadnjo steno kapelice — v cerkveno steno ravno za kratkim kamnom. Nad okvirom, je med kameninami okraski bel marmornat križ z pozlačenim Kristusom — simbol odrešenja.

Naj bi ta spomenik ne bil edini, ampak — prvi v vrsti drugih spomenikov, kateri naj bi mu sledili po vsej naši deželi; kajti naša dolžnost je da ohranimo našim nedolžnim žrtvam — časten spomin!

vzajemna zavarovalnica za naše k Italiji novo priključene dežele.

Govornik je pojasnil svoje stališče glede vojaške službe za Slovence v Italiji.

Sprejeti resoluciji se glasita:

Prva resolucija.

Upošteva, da se ugotavlja v Goriški deželi vojna škoda zelo počasi, kar precej ovira hitro vzpostavljanje v primeri z drugimi pokrajinami, za katera so se preskrbela višja denarna sredstva za njihovo hitro obnavljanje,

upošteva nadalje, da je dosegla skupna vsota predujmov, ki so jih izplačali v to pooblaščen denarni zavodi, jedva osmi del predujmov, izplačanih drugim pokrajinam, ki so itak že vzpostavile svoje premoženje, in da še v kljub temu groze, znižati mesečne nakaze za našo pokrajino, kjer se je vspostavitveno delo še le začelo,

upošteva, da s takim postopanjem vlada ne le zabranjuje, da bi prišla naša dežela do prejšnje vrednosti, marveč ustvarja celo nevzdržne razmere v krajevnih vzpostavitvenih obrtih, ker dovoljuje, da monopolizirajo vzpostavitvena dela oni zasebni činitelji, ki so svojja dela drugod že dovršili ter preplavljajo sedaj našo pokrajino, ki je že itak prenapolnjena s tehničnimi in delovnimi močmi,

uvaže, da je vlada po eni strani privolila v to, da se oškodovanci obremene s pretiranimi obrestmi od dovoljenih jim predujmov, in da po drugi strani dela na to, da bi se količnik istinite škode znižal po meri, ki ne odgovarja premenljivim cenam gradiva ali delavskih mezd, in da s tem povzroča neopravičljivo znižanje predujmov od strani kreditnih zavodov, ki v zavarovanje svojega izpostavljenega denarja tržejo na sodnih cenitvah brez strokovnega razumevanja in brez enotnega vidika.

Ozira se nadalje na kr. odlok z dne 24. avg. 1921., s katerim je vlada zadala krivico onim oškodovancem ki bodo morali danes vračevati presežek obnovitvenih stroškov nad ugotovljeno škodo, četudi se stem presežkom ni povečala obnovljena nepremičnina niti se izboljšala njena vrednost, marveč se je dosegel z njim le nekaj pogojev povišek njene trgovske cene, v kljub temu, da so se oškodovanci pošteno držali predpisov glede odškodnin, izdanih od državnih činiteljev, katerim je bilo poverjeno vzpostavljanje,

upošteva, da ne veljajo za zasebnike, ki so že začeli vzpostavljati oziroma, ki bodo obnavljali svoje nepremičnine v lastni režiji, v smislu novejših predpisov, ugodnosti, ki so zagotovljene za vzpostavljanje v skupinah,

ugotavlja, da so ostali do sedaj mnogoštevilni koraki napravljeni pri pristojnih državnih oblastih brezuspešni, in da je izredno težke gospodarske krize naše dežele krivo v prvi vrsti le kaznjivo zavlačevanje izplačevanja vojne odškodnine,

protestiramo

proti vsakemu izpreminjanju enotnega besedila zakona v vojnih odškodninah in proti najnovejšim predpisom glede predujmov, ki so v stanu povzročiti globoko

vznemirjenje med vsem prebivalstvom, ker so v največjem nasprotju s temeljitimi načeli pravičnosti,

pozivljamo

vlado, da zagotovi nakazovanje potrebnih sredstev za vzpostavljanje dežele Goriško-Gradišanske in sicer v obilnejši izmeri kot v preteklosti in da odredi, da se odvzame kreditnim zavodom izplačevanje predujmov in da se poveri ta posel finančnim oblastim v svrhu, da ne bo treba plačevati oškodovancem 3 odstotnih obresti, kakor do sedaj kreditnim zavodom, da odpravi vse zakonodajne in birokratične ovire, ki zavlačujejo izplačevanje vojne odškodnine ter da odloči takoj, da ne bo treba oškodovancem plačevati prosekov obnovitvenih stroškov, nad ugotovljeno škodo, ako ni dokazano, da so državni činitelji, ki jim je bila poverjena vzpostava, prekoračili meje predvidene na izrečno zahtevo oškodovanca in

izjavljamo,

da smo trdno odločni poglobiti in vzdržati agitacijo, dokler vlada ne prizna in izpolni upravičenih zahtev oškodovancev naše dežele.

Druga resolucija.

Uvaže, da je kriva velike počasnosti pri ugotavljanju vojne škode v naši deželi razen nejasnih navodil od strani vlade tudi okostenela birokratična uredba uradov, ki niti niso zadostni za izvrševanje te obsežne zadeve in ki se ne vodijo vedno po strokovnih načelih,

upošteva dalje, da bi zadruga vojnih oškodovancev, ki so se ustanovile v svrhu pospešenega vzpostavljanja, ker delujejo za večje skupine, ne mogle doseči svojih namenov, ako se jim ne zagotovi hitro in redno financiranje in prednost pri sklepanju dogovorov (konkordatov), ki bi se ne smeli zavleči nikdar — kakor se dogaja sedaj — čez izplačilo tretjega obroka predujmov, da se tako onemogoči razlika med izdatki in ugotovljenim zneskom odškodnine,

ozira se nadalje, da je naloga deželnega urada za zadruge vojnih oškodovancev le organizacija omenjenih zadrug, da pa mora pustiti posameznim oškodovancem povsem prosto, komu naj zaupajo vzpostavo svojih nepremičnin in kje naj se zavarujejo proti požaru, ugotovljaje konečno, da deželni zemljiško-kreditni zavod vsled svoje strogo birokratične uredbe ne vrši s potrebno hitrostjo poslov, ki so mu poverjeni, in ki zahteva od oškodovancev bremen, ki se smatrajo za neopravičene,

protestiramo

proti počasnosti, s katero se pregledujejo in rešujejo prošnje za vojno odškodnino, ki povzročuje pomanjkanje in revščino med oškodovanci in ki onemogoča hitro gospodarsko obnovo naše dežele in

pozivljamo

pristojne oblasti, da poskrbe, da se prideli uradom, ki jim je poverjeno ugotavljanje in izplačevanje odškodnine, zadostno število uradnikov, strokovno usposobljenih in potrebnih za redno in hitro reševanje prošenj ter da pazijo, da uradi ne prekoračijo svojega delokroga ter tudi da ne otežkočajo reševanje prošenj z notranjimi uradnimi predpisi, ki so večkrat samovoljni in neopravičeni.

Nedolžnim žrtvam časten spomin!

Koliko je nedolžnih žrtev grozovite in zločinske svetovne vojske. Raztrešene so po vseh evropskih deželah. Njihove kosti so razmetane in razgubljene po vseh bojiščih, njihovi grobovi so po večini nepoznani. Morda je marsikdo od njih že pozabljen! In vendar zaslužijo od nas vse te nedolžne žrtve več kakor nago pozabljenje in hladno brezbriznost. Oni zaslužijo časten spomin, zaslužijo dostojne spomenike! In kje so skriti po naši deželi ti spomeniki, da jih ni videti v vsaki duhovnjiji, kjer bi morali stati?! Vojna je že davno minula, razmere so se vsaj za silo ustalile, umirile in uredile. Vsaj tam, kjer ni treba prenavljati vojnih ruševin, bi morali postavljati spomenike našim nedolžnim žrtvam.

V tolimskih hribih, nad 700 m visoko, na Ponikvah, v mali duhovnjiji, ki šteje malo čez 500 duš, so postavili lep in dostojen spomenik vojnim žrtvam, katerih število znaša 29; postavljen je tistim, ki so padli in izginiti v vojni in dvem žrtvam, ki sta se doma ponesrečili. Med domačini se je pred nekaj meseci sestavil poseben odbor, ki si je bil nadel častno obveznost postaviti tak spomenik s prostovoljnimi prispevki. Danes spomenik že stoji in bo na predvečer vernih duš dneva slovesno blagoslovljen.

Ta spomenik ima značaj častnega groba; postavljen je na starem pokopališču tik ob cerkveni steni v obliki lepe kapelice, ki je 2 m široka in 4 m visoka in prav lično poslikana.

Danes ob 8. uri zvečer javno predavanje pri Jelenu!

Habsburžani strašijo.

Evropa se nahaja po vojni v čudnem položaju. Gospodarsko se ne more dvigniti na ono stopnjo kot poprej, a tudi drugače se nahaja mir samo na papirju, v resnici pa delujejo zahrbtni diplomatske spletke vse bolj kot kdaj pred vojno. Vprašanje Albanije, Gorenje Šlezije, Zapadne Ogrske in še sto manjših vprašanj nam jasno potrjujejo to. Nihče ne vé natančno, kdo ima prste v ozadju. — Jasno je samo eno, da takozvana zmagovita ententa v ti stvari ni nedolžna, če

tudi poka še tako nedolžne obraze. Vse nasledstvene nove države mnogo trpé vsled notranje konsolidacije, poleg tega pa jim otežuje delo še ententa, ki vedno ruje v ozadju s svojimi skrivnimi načrti čisto po geslu: Razdvajaj in vladaj! Nemoralno je, da drži danes ententa ravno z istimi reakcionarci, proti katerim je vodila boj, z Mažari, Avstrijci in — Habsburžani. Franciji gre za vspostavitev podonovske konfederacije kot protiutež proti Nemčiji in Italiji. Tudi Anglija in

Amerika ima svoje namene. Da Italija ni nedolžna, o tem ni dvoma, saj vemo, da so albanski nemiri vse njeno delo. V svrhu svojih političnih načrtov se ententa poslužuje bivšega cesarja Karla, ki se je bil že dovolj izkazal po svojem nazadnjaštvu in nezmožnosti za vladarja za časa vojne. Čudimo se, da se »časti vredne« vlade »častivredne« entente poslužuje tega človeka, ki je danes že drugič dokazal svoje komedijantstvo.

Naveličal se je namreč Švice, preletel z zrakoplovom hribe in doline in se znašel v Šopronju na Ogrskem, kjer ga težko čakajo kapitalistični krvosesi, da da ohronijo svoje predpravice pod njegovim »pravičnim« žezlom. Hitro so pristopile k njemu čete in korakal je v Budimpešto, kjer ga je čakal regent Horty s krogami, »ker se ni prišel čas«, ujel ga je in zaprl.

To so zadnja poročila. Gotovo je, da se ga del Mažarov ne brani, seveda so to vsemogočni veleposestniki in grofje. Temu pa se upira odločno Čehoslovaška in Jugoslavija ter Romunija, radi lepšega pa tudi velika ententa.

Ni gotovo, da ne bo postal enkrat Karl res še mažarski kralj, če ne bodo države nastopile s skrajno strogostjo.

Če bi postal Karl kralj na Mažarskem, bi neprestano sejal intrige v nasledstvenih državah in mir v Evropi bi bil v resni nevarnosti. To pa velike države hočejo.

Ljudstvo v vseh nasledstvenih državah in pokrajinah noče Karla, saj si je jedva z veliko žrtvijo svetovne vojne priborilo narodno in gospodarsko svobodo in bo vsak poizkus v to smer gotovo izjalovljen.

Zopet značilen odgovor.

Poslanec Podgornik je interpeliral radi okrožnice gor. civ. komisarijata županstvom, da morajo biti pečati dvojezični in da se mora slovenskemu spisu vedno dodajati italijanski prevod; ta okrožnica je na koncu tudi vsebovala grožnjo kazni.

Minister se je informiral seveda pri civilnem komisariju, ki je dejal, da je bil po guvernerjevi (nasilni) odredbi že vpeljan dvojezičen pečat in da se je iz praktičnih razlogov pridodajalo slovenskim spisom ital. prevod in da so se na splošno vsi prilagodili temu, »ne da bi se kazali preveč nezadovoljne«.

Dalje pravi:

»Toda po volitvah so mnogi mislili, da je prišel hip, ko se udomačeni običaji lahko puste v nemar, ter so skušali v spisih, naslovljenih na urade odnosnih okrajev, in na pečatih zopet vpeljati rabo samo slovenskega jezika. Tedaj (1. preteklega julija) je smatral goriški civilni komisariat za primerno, da zopet opozori na veljavo določb in na udomačeni običaj ter je razposlal okrožnico, ki je predmet interpelacije. Ta okrožnica ne vpeljuje nobenih novih določb, temveč potrjuje že obstoječe, ki bi jih iz zgoraj obrazloženih razlogov ne bilo umestno preklicati.

Končno je treba naglasiti, da dopisujejo od 45 slovenskih občin goriškega okraja tri — in sicer Sempeter, Števerjan in Kojsko — že dolgo in vedno v italijanskem jeziku; dalje, da se drugih deset občin trudi dopisovati v italijanski kljub temu, da naš jezik poznajo le v skromni meri, in slednjič, da pišejo vse občine v italijanski, kadar zahtevajo koncesije ali ugodnosti. — Rim, 15. oktobra 1921. — Državni tajnik: K.

Rimski gospodje postajajo odkriti vsak dan bolj in morda pride dan, ko nas bodo popolnoma prepričali, da nimamo od njih pričakovati nič več. Usiljeno naredbo, ki so jo izjavili skozi eno leto imenujejo že oni vkoreninjeno navado, ki je ne kaže izpreminjati. Kaj, ko bi malo pogledali naše navade skozi desetletja nazaj. Vsaj tega nismo bili navajeni, da bi nam lagali z najvišjega mesta in se iz nas norčevali, kot se to godi danes. Radovedni smo, kateri podtajnik na svetu bi se ne sramoval v imenu svoje vlade dati svoj podpis za tak odgovor, kot je ta-le.

Poljedelski minister v Idriji.

Prvi je pozdravil ministra voditelj rudnika Busachi, kteremu je v daljšem govoru omenjal minister, zakaj je sem došel in kako želi, da se obrt vsestransko razvije in zadovolji rudarje; drugi je napil gerent mestne občine Briganti, za njim profesor Venezia, ki je v zneseni besedi opisoval, kako sta si v ljutom boju stala nasproti Slovenec in Italijan, koliko žrtev je stala oba naroda zadnja vojna in duše padlih vojakov nam iz nebes kličejo: Bodite vendar sedaj pametni. Kaj Vama prinaša srd in moritev? Sloga, mir, ljubezen vam posladi zemsko bivanje.

obestranska podpora vaju utrdi in v bratskem objemu združi. To naj bi veljalo sedaj Slovincem in Italijanom.

Pritrdil je ta govor. Da se tudi Slovenec odzove, je prosil o. dekana, naj pove kako misli Slovenci. Monsignor je takoj vztregel ter v slovenskem jeziku izjavil, da sme tukajšnji Slovenci stanujoče na periferiji pričakovati, da nas priklope večini našega naroda. A že takrat smo izjavili, da hočemo biti dobri, in uljudni sosedje Italijanom. Sedaj ko smo podaniki nove države, hočemo biti mirni državljani posebno še, ko se je zagotovilo, da se nam v narodnem, gospodarskem in kulturnem razvoju ne bodo delale zapreke. Od vitežkega naroda, ki se je toliko let poganjal za svojo prostost pričakujem, da postanejo ljubibe dejanja in takrat bodo tudi Italijani spoznali, da bode bratska ljubezen sprejela oba naroda.

Prosim ekscelenco, naj bode tolmač teh naših čutil pri skupnem ministertvu. — Ta govor je takoj prestavil v italijanski deželni uradni goriški.

Enako je govoril tudi župan iz Vojskega. Tudi njegove besede je takoj ponovil v italijanskem jeziku omenjeni uradnik.

Minister je gotovo spoznal, da tu živi kulturni narod, ki se trudi, da bi ne zaostal v omiki. Saj se je čudil ko je poizvedoval, koliko se dela v društvih in se mu je s številkami in z vspehi povedalo, da ne spimo, temveč se živahno gibljemo, da bi naše ljudstvo dvignili tudi v duševnem oziru.

Toraj nekaj dobre volje od strani Italije in Slovenec ne bo oviral sporazumljenja, ki ga profesor Venezia tako želi in kteremu so vsi navzoči tako burno ploskali.

„Prosveta“.

Skoraj sleherna vas v naši deželi ima svoje društvo, ki mu je naloga zbirati v svojem okrilju mlado in staro, nuditi mu razvedrila in izobrazbe ter mu množiti duševne in telesne moči. Imamo bralna, pevka in telovadna društva, dramatične krožke itd. Nove razmere so obudile skoraj vsa naša društva k novemu življenju in uspešnemu delovanju. To delovanje bi bilo še vspesnejše, ako bi bila med posameznimi društvi vez, ki bi jih tesneje združila, kajpiti, ki bi jim kazal skupni cilj, svetovalec, ki bi jim kazal pot za doseg tega skupnega cilja: narodove izobrazbe, njegovega duševnega in telesnega razvoja.

Da se vstvari taka medsebojna vez, je sklenila »Goriška slovenska omladina« izdajati mesečnik »Prosveta«.

Že naslov sam nam pove, s čim se bo pečal ta mesečnik. Predvsem ima biti glasilo vseh prosvetnih društev. »Prosveta« bo prinašala članke o naših kulturnih delavcih, o sistematičnem delovanju v društvih, o kulturnih, telovadnih, sportnih in drugih prireditvah pri nas in drugod. Nadalje bo prinašala vesti o kulturnem gibanju pri nas in pri drugih narodih. Kajti treba je, da po svojih prireditvah ocenimo svoje delo in da po tujih merimo svoje moči. List bo obsegal društveni, gledališki, telovadni in sportni vestnik, poročila, o raznih prireditvah, njihova naznanila in ocene, nasvete društvom in druge organizatorične vesti. Objavljala bo tudi kritike novih knjig. Kolikor bodo dopuščala denarna sredstva, bo postregel list pevskim društvom z izdajo novih skladb v posebni prilogi. Po možnosti bo prinašal list tudi ilustracije.

Tak list je nujno potreben, ako hočemo, da doseže naše društveno delovanje višjo stopnjo. S takim listom, ki naj bi dajal društvu pravo smer, prepričimo, da ne zaidejo društva na kriva pota, pri duševni in telesni vzgoji naroda.

List se bo tiskal na 24. straneh četverke.

Cena se določi tako, da jo bodo zmogli tudi najširši sloji. List bode pričel izhajati v kratkem. Kedaj izide prva številka, objavimo v časopisih; danes pa vabimo na sodelovanje in naročbo! »Goriška slovenska omladina«, Tiskovni odsek, Gorica, Corso Verdi št. 37.

Dopisi.

— Štjak. V dopisu iz Štjaka v cenjeni »Goriški Straži« z dne 12.-10. je bila majhna pomota, ker se je v stavku »trud se bode izplačal« izpustila besedica »koma«, namreč izplačal. Beseda je sicer kratka, a zelo pomembna, ker trud pri obdelovanju vinogradov se ne bo izplačal, zlasti ako ostane vinskih davek v veljavi. Zlasti je treba tudi pomisliti, da tukajšnji hribovski kmetič ni pridelal drugega kot kapljico vina. Sena je bilo skrajno malo; belega žita se tukaj sploh malo pridelala; jesenskih pridelkov: ajde, repe, pese, krompirja, otave — letos skoraj nič. Ne kaže drugače, kakor prodati živino; po-

Iz tajništva kmetsko-delavskih zvez.

Doslej so se ustanovile zveze v naslednjih krajih: Cerčno za cerkljansko, Sv. Lucija za tolminsko, Hudajužna za baško dolino, Sp. Idrija za okolico, Dornberg za okoliške občine, Sv. Križ za Ajdovski okraj, Branica. Ustanavlja se zveza za Komenščino, za Bovško, za Postojnsčino. Kje pa se kmetje in delavci iz Sežansčine, Tomajšine, Štanjela, Brkinov in drugih krajv na Kranjskem? In goriška okolica? Ali hočete, da Vas še nadalje svet narodno, gospodarsko in kulturno izkorišča? Vbudite se!

Zganite se! V organizaciji je rešitev.

Dasi obstoja Zveza le malo časa, je dala že precej pobude in tu pa tam je dosegla majhne uspehe. Naj navedemo nesatere: prosila je prispevek čiščenja zasutih vodnjakov v Števerjanu in vlada je določila podporo 100 tisoč lir, pogorelem v Zagorju je izprosila podporo 10 tisoč lir, za vzpostavitev poti Miren-Grad je izvojevala vsoto sto tisoč lir, za popravo prepotrebne poti Predmeja (Dol) - Slokarija je priborila vsoto 120 tisoč lir.

tem pa kmet obdelaj polje, gnoji njive, se nože in vinograde in placaj davke!

In sedaj še pomanjkuje vode! Cele dneve in noči se ljudje mučijo, da si iz daljnega studenca nabavijo vodo za družino in živino.

— Tolminsko pod Skrbino. Tudi pri nas smo se začeli ogibati. Spoznali smo, kakoga pomena je združeno gibanje. Zdržili smo se in osnovali bomo novo mlekarino, ki nam bo gotovo prinašala obilo koristi. Samo nekateri, posebno eden, delajo zapreke, a šli bomo preko teh, pravična misel mora zmagati. — Naši fantje in dekleta se pridno vdeležujejo večernih sestankov, katerih namen je, da zbude kako društvo k življenja. Tako je prav. Le naprej, k napredku in k izobrazbi!

— Iz Kojskega. Kojsko je zapustil mož, ki je veliki občini neizmerno škodoval v gospodarskem, kulturnem in uradnem oziru. Komisar Tomasini Ivan, ki je že tretje leto absolutno kraljeval v Kojskem, je odstavljen. Lahko bi trdili, da je bila glavna skrb g. komisarija prirejanje plesov v zabavo sebi in družbe iz Gorice, ki ga je pogosto obiskovala. Celo ljudsko šolo, ki bi morala biti svetišče resne vzgoje, je komisar Tomasini zlorabil v ta namen. Na občinsko upravo se je pa gospod T. malo razumel. Toliko bolj je znal stnari. Občina je zadovoljna, da se ga je iznebila in je hvaležna vsem, ki so se zato trudili. Le najbližji soroniki »jočejo po sposobnem pravičnim« komisariju. Ne smemo se čuditi, da so tudi v naši občini, ter sploh med našim narodom posamezniki, ki mislijo, da je častno za človeka, ako se vklanja in liže pete orožnikom, financarjem, raznim komisarjem itd. Vsak narod ima poturice, ki za trenutno, osebne koristi prodajo svojo čast, ugled, vero in narod, vse! Ako bi ti ljudje premislili svoj položaj, bi spoznali da jih prezirajo in zaničujejo tujerodci, a še toliko bolj domačini. Pametnim možem iz Kojskega pa svetujemo, da se že sedaj pripravljajo na občinske volitve. Župan mora biti žila vsega gospodarskega, kakor tudi prosvetnega življenja v občini. Pri tem ne odločuje starost, ne stan, ne bogastvo, marveč edino le pamet, sposobnost, odločnost.

— Devin. Izvršitev ministrski obljub se v naši občini rešuje. Koliko večjo njih obljube? Devinski Slovenci smo z gotovostjo pričakovali uresničenje krasnih in sladkih obljub kulturonošcev, da se nam res otvori z novim šolskim letom, tako težko zaželjena slovenska šola. Čuj-te razočaranje! Namesto slovenske šole smo dobili italijanskega kateheta, ki je imenovan od Okrajnega šolskega sveta, vsled mržnje do slovenskega jezika.

— Iz Zakojce. Dne 22. t. m. je umrla v Zakojci 20letna Terezija Flander. Umr-la je nagle smrti, ker se ji je udrla kri. Pogreba se je udeležilo nepričakovano veliko število ljudi, zakar se jim oče pokojnice Anton in mati Emilija prisrčno zahvaljujeta. N. v miru počiva!

Politični pregled.

— Grenjo Šlezijo je medzavezniški vrhovni svet razdelil med Poljake in Nemce. — Prenesimo to dejstvo na Korško in primerjajmo postopanje v obeh slučajih.

— Rusija. Kerenski je izjavil, da so govorice o sporazumu med socialnimi revolucionarji in boljševiki popolnoma izmišljene, Socialni razvoj, ki se začel 1. 1905, je že šel mimo boljševikov, in je prišel k svojemu logičnemu zaključku, t. j. do demokracije ruskih kmetov.

— Albanska vlada je bila odstopila in se je sestavila nova.

Nemalo zaslug ima Zveza tudi, da je bil podaljšan rok za vlaganje prošelj za vojno odškodnino.

Prve dni prejšnjega tedna je poslala Km. del. zveza ministru za osvobodene pokrajine Rajneriju sledečo brzojavko:

»Ekscelenci! Nujno je, da se rok za vlaganje prošelj za vojno odškodnino podaljša. Če se to ne zgodi, bo trpela goriška dežela ogromno škodo, ker mnogi absolutno ne morejo predložiti prošelj v dosedaj določenem roku. Prosimo Vas, da uslišite prošnjo kmetskih in delavskih zvez in podaljšate rok«. Zveza je prejela po poslancu Ščeku sledeči brzojavni odgovor: »Sporočam Vam, da sem danes določil podaljšanje roka za predložitev prošelj. Prosim, da vplivate na vojne odškodovance, da se požurijo, ker je podaljšani rok gotovo nespremenljiv. — Raineri«.

Kmetje, pokažite te vrstice zanikarnejem, ki se ne zamimajo za organizacijo! Pa vse to so malenkosti. Kmetsko-delavske zveze se borijo za kmetsko in delavsko svobodo. Vsak zaveden kmet in delavec vstopi kot član v naše zveze.

j. Bolgarski vojni minister umorjen. Na bolgarskega vojnega ministra, ki se je peljal na avtomobilu v Čustendil, so neznani ljudje streljali s puškami. Vojni minister je bil zadet in je umrl v avtomobilu. Ubite so bile še tri druge osebe, ki so ministra spremljale.

— Ameriške čete nameravajo u-makniti iz obrenskega ozemlja.

— Portugalska. V sled upora lisabenske posadke je morala vlada pred par dnevi odstopiti. Predsednik republike je podpisal ukaz, s katerim se imenuje nova vlada. Čete so se pomirile ter so se zopet povrnila v vojašnice.

— III. shod popolarov v Benetkah. Ze na prejšnjih shodih se je bil boj med levicarjem Migliolijem in centurinom. Prvi je hotel spraviti stranko v soc. tir, drugi so ji hoteli ohraniti kons. značaj. Ta čas je stranka šla sama na levo in danes so zmagala Migliolijeva načela. Italijanska ljudska stranka je postala predstaviteljica interesov italijanskega malega kmeta in kolona; nazprimernejše bi se pa označila z imenom: italijanska krščansko-socialno-narodna stranka. V njej igrajo prvo ulogo razredni interesi malega kmeta, za njimi prihajajo v poštev nacionalni interesi; verski značaj stranke, ki je v početku služil kakor njena glavna osnova, pa je stopil popolnoma v ozadje. Stranka se je na ta način pomaknila bliže k stališču socialistične stranke, a, ker je tudi ta poslednja znatno ublažila svojo nekdanjo protiverstvo in antinacionalistično politiko, se vedno bolj približujemo momentu, ko bo obema tema dvema strankama omogočeno skupno sodelovanje v vladi.

Domače vesti.

+ Važno! Javno predavanje! Dnies ob osmi uri zvečer se vrši pri Jelenu nepreklicno javno predavanje Franceta Bevka: »Goriška v slovenski literiki«. Vabimo vse, da se tega zaključnega predavanja v obilnem številu udeležijo.

+ POZOR! VOLITVE SE BLIŽAJO! Županstvo v Gorici pozivlja vse, ki so bili iz tega ali drugega razloga izpuščeni iz volilnega imenika za politične volitve (državnoborske), da se zgledajo pri njem in prinesejo po možnosti s seboj krstni list. Uradniki in delavci ki so vsled svojega posla zadržani, da bi se osebno zglasili, lahko to storo po drugi osebi. Prijaviti se mora sedanje bivališče (ulica, številka hiše, nadstropje) in kakor tudi čas bivanja v občini. N. B. Imajo biti upisani v volilni imenik oni, ki imajo vse druge predpisane pogoje, in ki so bili rojeni pred 31. majem 1900. Termin, do katerega se morajo vlagati reklamacije je do 4. novembra od 9-12 in 16-18 ure.

Goriški Slovenci, storite svojo dolžnost!

+ Osebna vest. C. g. Josip Godnič, župnik v Dornbergu, ki ga italijanska vlada iz narodnostnih ozirrov ni hotela dolgo časa potrditi in ga je šele prejšnji mesec priznala, je bil 1. oktobra inštaliran v knezondškojijski palači v Gorici.

— G. upniku iskreno čestitam!

+ Pozor! V ponedeljek, 31. oktobra se bo vršila prva seja vseh km. del. zvez v Gorici v gostilni pri Maksu v prvem nadstropju ob 9½. Vsaka gorimenovalih zvez je dolžna poslati po vsaj enega zastopnika; tudi pripravljajni odbori snujočih se zvez smejo poslati po enega zastopnika. Na dnevnem redu: 1. Letnina. 2. Vinski davek. 3. Kmet. šola v Gorici. 4. Občinski program.

+ Stanovalci v Gorici, ki so vas po krivici vrgli iz stanovanj, zglasite se pri dr. Josipu Bitezniku, ul. Carducci št. 4.

+ **Poljedelski minister Mauri** je obiskal v petek Gorico in si ogledal okolico. — Po 11½ je sprejel na mestnem magistratu razna zastopstva poljedelstva in sorodnih panog. Od Slovencev je bila sprejeta povabljen deputacija »Goriške Zveze« in »Kmetijskega društva«. — Zastopstvo »Zveze« je povdajalo nujno potrebo izmenjave denarja, kar je za naše kmetistvo velikanske važnosti; nadalje naj se dovoli našim po vojni tako težko prizadetim kmetovalcem — zlasti našim mlekarnam — državna podpora; naj se oživi in izpopolni kmetijski produkt (Slov. kmetijska šola) in naj se vojna odškod. hitro, čimbolj enostavno in za oškodovance pravično izplačuje, da bo našemu kmetijstvu v pomoč, ne pa v pogubo. G. minister je pokazal v razgovoru za ljudske potrebe zanimanje. — »Zveza« in »Kmet. društvo« sta predložili ekselenci svoje želje in zahteve v korist naših zadruharjev in kmetovalcev pismeno. Iz Gorice je šel g. minister v mesto Idrija.

+ **Zopet nasilje!** 20. oktobra je vozil Zelinšček iz Švinkov, občina Anhovo, pesek na Karado in Vrtače. Nasproti mu je prišlo 6 financarjev, 3 iz Kanala, 3 iz Kojškega. Obledeni so bili civilno. Dva sta nosila karabine. Financarji so Zel. ustavili ter ga hoteli preiskati. Zelinšček ni mogel niti misliti, da smejo financarji mirnega državljana, ki opravlja svoje delo meni nič, tebi nič preiskati, zato se je branil. Toda preveč jih je bilo. Šestorica je Zelinščeka premagala, pretepala in presuvala, baje obstrelila. **Nezvestnega Zelinščeka** je šestorica vrgla v podzid. Voz in konje so financarji odpejali v Kojško. Ko so jih domačini vprašali: Odkod voz in konji, so odgovorjali: »našli smo jih na cesti!« Drugi dan 21. okt. je prišel oče Zelinščeka v Kojško ter domačine vpraševal po konju in možu. Domačini so ga poslali k financarjem. Mož je šel na finančno stražo. Tu so ga dolgo držali, spraševali, mogoče grozili. Kako se mu je godilo pri financarjih, ni smel domačinom povedati. Baje so tod njegja zahtevali odškodnino. Zakaj? najbrže zato, ker so mu pretepli sina, da mu leži sedaj bolan na domu. O slučaju bomo še natančno poročali.

+ **Polž pelje pošto.** Kje? — Pri nas. In sicer iz Gorice v Šempas. — Kako to? — Tako. »Straža« je izšla v sredo popoldne, najpozneje v četrtek odide vsa iz Gorice, v ponedeljek popoldne pa ni bilo »Straže« še v Šempasu. Bog ve, kodi hodi? Bo treba enkrat dobro preresetati razmere pri naših poštah.

+ **Na Lokvah** mislijo, da so v Sibiriji. Ne radi snega, ki jih je to pot že zapadel, ampak radi počasne pošte. »Stražo« od srede popoldne dobé navadno šele naslednji terek. To od tedaj, ko spadajo pod trnovsko pošto. Ali bi se ne dalo v tem oziru kaj pomagati?

+ **Sneg** je zapadel v naših hribih. Po nekaterih krajih ga je bilo skoraj za pol metra debelo. Seveda je zopet kmalu uapdel, ker je bil južen. Po drevju je napravil mnogo škode, posebno po sadovnjakih, ki jih je pošteno polomil, posebno kjer listje še ni bilo popolnoma na tleh.

+ **Izpitne komisije za učitelje** Okrajni civilni komisariat javlja: Naučno ministertvo javlja, da se bodo letošnje jesen zopet vršili sposobnosti izpiti za poučevanje v ljudskih šolah. Izpitne komisije bodo imele svoje sedeže v Tolminu za slovenske, na Voloskem za hrvaške in v Trbižu za nemške ljudske šole.

Kedaj se bodo izpiti vršili, bodo naznanile dotične komisije same. Prošnje za pripravitelje k izpitu je treba vložiti do 15. novembra t. l.

+ **Fotograf Anton Jerkič** se je za stalno preselil iz Trsta v Gorico.

+ **Župnik Kadenaro**, o katerem smo že zadnjič poročali, je bil umorjen v svojem stanovanjem od treh ljudi, ki so jih videli tisti dan, ko so se potepali tam okrog. Našli so ga čepečega v kotu. Bil je večkrat z nožem zaboden. Za koliko so ga oropali, se še ne ve.

+ **Županstvo po deželi, ki jih uredništvo dnevnika »Il Piccolo«** zaprosilo za prispevek za slavnostno številko, se sporoča, da gre za zgolj zasebno časnikarsko podjetje in da na tem nič ne menja uradno priporočilo civilnih komisarjev.

Netakšno je, blago rečeno, vabiti zastopnike jugoslovenskega ljudstva na sodelovanje pri listu, ki se je vedno kazal nasprotnega narodnim koristim in čustvom tega ljudstva.

Karkoli se stori ob priliki kraljevega obiska, se mora storiti od naše strani samostojno, pod našim imenom. Politično vodstvo se je že posvetovalo o stvari in razglasi pravičasno potrebna navodila.

+ **Srebrna poroka** sta obhajala v ponedeljek italijanski kralj in kraljica. Uradi in šole so imele praznik.

+ **V Trstu** je zmrznil nekaj zidar Marčelane iz Barkovlj, ker je zaspal na cesti.

+ **Stavka kovinarjev.** V Julijski Benečiji so pričeli stavkati kovinarski delavci. Stavka še vedno traja.

+ **Skod pri Sv. Luciji.** — Prihodnjo nedeljo t. j. dne 30. oktobra se bo vršil shod z edino točko dnevnega reda: **Zahteve na vlado v stvari vojne odškodnine.** Shod prične ob 11. uri dop. v dvorani gostilne Mikuz. Vojni oškodovanci se vabijo, da se tega shoda polnoštevilno udeležijo.

+ **Cesta na Mirenski Grad** se je začela ravnokar popravljati in delo vrolo napreduje. Strelski jarki in velikanski kupi kamenja kar izginevajo pod pridnimi rokami delavcev-domačinov, ki se jim vidi, da ne delajo samo za denar, ampak tudi iz veselja. Kmalu bo božja pot nea Grad otvorjena, in mnogogemu povpraševanju bo konec in željam ljudstva ustrezno, posebno ko bo videlo, da bo kar v teku 14. dni pričarano na Grad lična cerkvena Žal. Matere Božje.

+ **Požar.** Dne 24. septembra t. l. se je ob 4. uri zjutraj vnel ogenj v Famljah h. št. 36 v hiši gospoda Franceta Matjažič, prodajalna, gostilna in tobakarna, katere mu je vse uničil. Zgorelo je vse: pohištvo, obleka obutev, perilo, vinska posoda, krma, celo živež. Gasiti ni bilo mogoče radi velike suše. Neisreča je tem večja, ker je družina velika in zima pred dumni. Kako je nastal požar, se ne ve. Škoda znaša nad 100.000 lir, zavarovalnina pa le 5.000 lir.

+ **Odprto pismo.** Iz neke vasiče blizu Tolmina smo prejeli pismo in v njem dopis, ki ga sicer ne moremo priobčiti. Značilno pa je, da je prišlo pismo v Gorico odprto, dasi je naslov razločen in ga je ti naši dopisniki ne bodo kmalu imeli miru. Škoda, da ni dotični pripisal na ovitek: »Siamo in Italia«, da bi bila šala popolna. Šele goriška posta zopet zaprla in pripomnila to. To so res lepe razmere, da ni Ovitek je na razpolago.

+ **Shod v Števerjanu** se vrši v nedeljo 30. okt. ob 3. uri popoldne. Dnevni red: vojna odškodnina. Iz Gorice pride drž. poslanec dr. Karel Podgornik.

+ **Ogenj v Trnovskem gozdu.** Trnovski gozd je začel goreti v nedeljo dne 16. t. m. zvečer na takoinenovanih Govcih. Vsi Čepovanci in prebivalci drugih vasi so prišli in so ga pomagali gasiti, toda le z malim uspehom. Bila je že v nevarnosti vasica Lazno in tudi Lokve. Prišla je nazadnje še kompanija vojakov, ki je pomagala ogenj omejiti. Popolnoma ga je pogasil le novo zapali sneg. Kdo je bil zažgal, se še ne ve.

+ **Čebelarji** baške doline in šentviškogorske planote ste vabljeni na čeb. shod ki se bo vršil dne 30. t. m. ob 1 uri v ljudski šoli na Grahovem. Govorilo se bo o uzimovanju čebel in o naši zadruzi, ki jo moramo postaviti na noge. **Pridite vsi!**

Zahvala. Podpisani odbor slov. kat. izobraževalnega društva v Kamnjah tem potom ponovno izreka zahvalo vsem bratskim sosednim pevskim zborom iz Sv. Križa, Stomaža, Rihemberga, Šturji, ki so v zavesti skupnega dela, neboječ se žrtve, s svojim krasnim nastopom pripomogla k lepo uspehi prireditvi dne 9. okt. t. l. V slogi je moč, v moči zmaga! Bog vam plačaj! Odbor.

+ **Občni zbor »Slovenskega sirotišča«** bo dne 10. novembra v prostorih društva »Edinost« v Gorici, ulica Carducci št. 4. ob 10½ predp. Vabimo vse prijatelje našega zavoda, zlasti cenj. g. župane in preč. duhovščino, naj se prav gotovo udeležijo obč. zbora, ker so na dnevnem redu zelo važni predmeti: 1.) Računi za l. 1920. 2.) Volitev dveh odbornikov (mesto umrlih t. mons. Josipa Pavletič-a in odvetnika Dr. Al. Franko-ta) in enega pregledovalca računov (mesto umrlega g. ravnatelja I. Pirjevca.) 3.) Nova organizacija »Slov. sirotišče«. Odbor »Slov. sirotišča«.

+ **Smo v Italiji.** Na naše uredništvo je bilo odposlano pismo iz Trsta dne 18. okt., a je prišlo v Gorico šele 21. okt. dopoldne. Pismo je prišlo seveda prepozno. Poleg tega pa je bilo čez v slovenskem jeziku pisan naslov zapisano s svinčnikom: »Siamo in Italia«. (Smo v Italiji). Pod tem je uradnik podpisal svojo sifno, nekak R. Gospod uradnik. Mi vemo, da smo v Italiji in nas ni treba šele na pismenih ovitkih spominjati te bridke resnice. Vemo radi tega in občutimo, ker dobivamo pisma par dni prepozno in pomazana s tako duhovitimi opazkami kot je Vaša. Kadar se kaj takega ne bo več vršilo, tedaj nas blagovoliite zopet opozoriti, kje da smo. — Ovitek je na uredništvu na razpolago, če se zanima poštno ravnateljstvo zato.

+ **Brat in sestra - umrla.** Iz Št. Petra nam poročajo čuden slučaj, da sta umrla brat in sestra, L. udovik in Marija Sokol, dne 22. tm. oba v enem dnevu. Brat je bil železničar in je umrl po zelo kratki boleznini. Sestra pa je šla isti dan ob 1. uri še zdava k njemu, da se poslovijo od umrlega, a ob 6. uri zvečer je že umrla. Oba sta bila vzgljedna človeka, pogreb je bil sijajen, prvaška godba je svirala mrtvaške korač-

nice, tudi železničarji so se udeležili pogreba s svojo zastavo. Ludovik je zapustil šest mladoletnih otrok in ženo. Naj počivata oba v miru!

+ **Vodstvo obrtno-nadaljevalne šole v Mirnu** naznanja, da bo vpisovanje dne 30. oktobra in 1. novembra t. l. od 9—12 v šolskih prostorih. Mojstri vseh rokodelstev v Mirnu in okolici, pošljite svoje vaje v šolo, ker je pouk obligatorčen!

+ **Otvoritev Deželne hranilnice.** »Z 10. t. m. je pričela poslovati Deželna hranilnica. Ze pred 11 leti se je sklenilo ustanoviti tak zavod, toda iz raznih vzrokov, ka jih je preveč da bi jah tu naštevavli, se je mogel načrt udejstviti šele danes.

Z odlokom generalnega civilnega komisariata od 8. avgusta 1919. št. 202708-B, ki je bil izdan za časa premirja, se je uprava deelež pooblastila, da ustanovi Deželno hranilnico pod imenom »Goriška deželna hranilnica in posojilnica«, in sicer na podlagi pravil, ki jih je odobrnil deželni zbor v seji od 9. februarja 1910.

Hranilnica in posojilnica (Deželna hranilnica), ki je začela poslovati, in ima svoj sedež v hiši št. 19 na tekalniču V. E. III. Upravljalja jo bosta kuratorij in direkcija Hipotečnega zavoda, ostala pa bo samostojen zavod, ker se bo upravljala posebej.

Po § 3 pravil prevzame goriška deželna jamstva za upotrebne vloge s tem, da odgovarja posestniko hranilnih knjizic za to, da se bodo vloge pravilno rabile ter se bodo kapital in njegove obresti vračale. Obresti za hranilne vloge je na predlog kuratorija določil deželni odbor na mero 4%.

Smatramo za umestno izvleči iz pravil glavne določbe, ki se tičejo hranilnih vlog: 1.) Dovoljena je vsaka vloga, toda ne manjša od 5 lir (§ 10). Glede zneskov ki prekoračijo 20.000 lir, odločuje direkcija, ali se vplačilo sprejme ali ne. 2.) Obresti začnejo teči s prvim delavnikom po dnevu vplačila in nehajo z dnem pred dnem dviga (§ 12). 3.) Obresti se računajo samo na zneske celih lir in kapitalizacija se vrši vsako leto koncem junija in decembra (§ 12). 4.) Do 1000 lir se lahko dvigne vsaka vloga brez odpovedi, toda ako se dvigujejo vloge z isto knjizico večkrat, se to lahko zgodi samo v intervalih od 8 dni. Dvig vlog v znesku 1000 do 5000 lir je treba napovedati 3 dni prej, dvig vlog čez 10.000 15 dni prej. Hranilnica pa lahko po svojem spoznanju vrača vsak znesek in se ji pri tem ni treba držati rokov odpovedi.

Iz Jugoslavije.

i. Državni dohodki. Sedemmesečni proračun dvanajstin je izkazoval dohodkov na trošarini 89,860.729 dinarjev, toda že v prvih 4 mesecih je bilo na trošarini vplačanih 113,436.730 dinarjev. Dohodki na taksh in pristojbinah so bili budgetirani za 4 mesece s zneskom 33,803.058, plačanih pa je bilo 64,557.343 dinarjev. Državni dohodki torej izkazujejo znaten narastek.

ii. Kralj Aleksander. Povratka kralja Aleksandra pričakujejo koncem tega meseca. Kralj Aleksander po izvidu zdravnikov še ni tako okreval, da bi mogel vzdržati dolgo potovanje nepretrgoma. Kralj Aleksander bo prekinil potovanje v Italiji in bo ostal nekaj časa v Ljubljani oziroma v Zagrebu.

Tudi Pasič se vrne te dni.

iii. Albanske vstaše vodijo tuji agentje. Vlada ima nepobitne dokaze, da arnavtska akcija ni navadna razbojniška akcija, marveč da ima značaj tehnično organizirane akcije. — Kaj pa Italija?

iv. Luka Baroš. Najnovejše, v italijanskem časopisju lansirane vesti o odstopitvi luke Baroš s strani Jugoslavije Reki so brez vsake podlage, in ne obstoja še absolutno nikak definitivni sporazum glede tega vprašanja med interesiranimi državami.

Društveno gibanje.

d. Kolesarsko društvo »Vrtojba« v Vrtojbi priredi v nedeljo dne 30. okt. javno kolesarsko dirko. Proga 80 km. in sicer: Vrtojba, Bilje, Volčjadraga, Prvačina, Rihenberg, Dolj. Branica, Gor. Branica, Mauče, Vipava, Ajdovščina, Črniče, Ajševica, Št. Peter, Vrtojba. Odhod točno ob 12. uri. Maksimalen čas je določen 40 m. po prvdošem. Dirkačem zmagovalcem so zagotovljena krasna darila. Pravico k dirki imajo vsi kolesarji (dirkači), pristojni v Julijsko Benečiji. Vstopnina k dirki 10 lir. Sprejema in vpisuje Turel Abel, Vrtojba. Zadnji čas vpisovanja je eno uro pred odhodom dirke. Dirkače, kateri mislijo sodelovati, se naproša, da se čimprej zglase ker s tem olajšajo mnogo dela odboru. Dirka se vrši ob vsakem vremenu. Po končani dirki se vrši zabavni večer, srečolov, šaljiva pošta, Sodeluje tudi domači tamburaški zbor.

Telovadni odsek v Prvačini priredi v nedeljo 30. t. m. ob 3. pop. telovadni nastop, po telovadbi se vrši zaključek vinske tngatve z šaljivo pošto i. t. d.

Prireditve se vrši v vsakem vremenu.

d. Šebrelje. Tuk. Kmetstvo in bralno društvo priredi dne 30. t. m. ob 3. uri popoldne svojo prvo veselico po vojni s kaj zanimivim vzporedom, z igro »Ne udajmo se!« in »Ne kliči vraga« ter z več pesmimi moškega in mešanega zborara. Po končanem vzporedu se vrši srečkanje.

d. Iz Ajdovščine. »Dramatični Krožek v Ajdovščini« je po več mesečnem presledku zopet začel s svojim kulturnim delom. Za otvoritev letošnje igralne dobe pripravlja novo veseligo v treh dejanjih: »Rdoljub iz Amerike«. Prva predstava se vrši v soboto, dne 29. oktobra ob 8. uri zvečer, ponovitev pa naslednjo nedeljo, dne 30. oktobra t. l. »D. K.« upa, da mu bodo ostali tudi letos zvesti vsi oni, ki so doslej tako pridno posežali njegove predstave. Na svidenje!

d. Kamnje. Slov. kat. izobraževalno društvo v Kamnjah je priredilo dne 9. okt. t. l. v otočah lepo uspelo veselico s sodelovanjem sosednih pevskih zborov. Vsej prireditvi je vel versko-narodni duh. Pevske točke sosednjih zborov iz Sv. Križa, Stomaža, Rihemberga, Šturji, kakor tudi domačega moškega in ženskega zbora, so bile naraven izliv slovenske duše. V splošnem so vsi povabljeni zbori s svojim sigurnim neiasstopom preciznim izvajanjem pokazali, koliko je mogoče doseči z vstrajnim, smotrenim delom tudi med preprostim narodom. Tudi v domačem pevskem zboru se moramo izraziti pohvalno in smemo reči, da je s svojim nastopom pokazal, da mu je uspeh zagotavljen. Tretja točka sta pa bila igrokaz »Fernando, strah Asturije« in burka »Vse naše«. Nas topivseh glavnih oseb so bili prav posvečeni in vsi igralci so svoje vloge rešili z zadovoljstvom mnogoštevilnega občinstva. V ponos si sme šteti društvo, da je pokazalo s svojim nad vse krasnim nastopom, da deluje, da hiti k pravi omiki duha in srca.

Prosveta.

»Goriška Matica«. Vsled prošnje mnogih gg. poverjenikov se rok za pri-glašenje števila naročnikov na knjige »Goriške Matice« podaljša do 15. novembra t. l. — Po tem roku se knjige dobe le, če bodo še na razkolago. Da se poštanim stroškam kolikor mogoče izognemo, prosimo gg. poverjenike naj poskrbe, da knjigo odzamejo osebno v tiskarni. Kjer to ne bo mogoče, odpošljemo knjige v zabojih za cele dekanate skupaj tako za bovški, kobariški, cerkljanski, tolminski, kanalski, vipavski, komenski, tomajski itd. S tem se prihranijo ogromni poštni stroški. — Če ne nastopi tekom meseca novembra tiskarska stavka ali kaka druga neprevidjena zapreka, bodo knjige ob koncu novembra izgotovljene. Gg. poverjeniki, na delo za razširjenje dobrega, versko-narodnega tiska. Knjige »Goriške Matice« se morajo ugnezditi v vsaki slovenski hiši.

Cena vsem trem knjigam (Koledar, Zabavna knjizica, Pravljice) je 5 L. — Naročila gg. poverjenikov sprejema »Goriška Matica« v Gorici. Via C. Favetti 9 (S. Gregorčičev Dom).

»Goriška Matica«.

p. Splošno knjigovodstvo I. in II. del. Pod tem naslovom je izšla iz peresa Franja Siča v založbi lg. pl. Kleimmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani knjiga, obsegajoča nauk o enostavnem, dvostavnem in amerikanskem knjigovodstvu. — Avtor nam je podal v tej knjigi bogato zbirko knjigovodskih obrazcev, opremljenih s temeljito razlago vseh dogodkov (ne slučajev, stran 22), ki se pojavljajo v vsakdanjem trgovčevem življenju. — Dasi bi si želeli, da bi bil delal avtor več rreke mad računom in skontro, ker to, kar se nahaja na strani 23, ni račun marveč skontro blaga, in da bi bil vporabljal izraze debit« in »kredit« izključno le pri računih v glavni knjigi, dočim bi bili za skontro bolj na mestu izrazi dohod in izhod, moramo celotno delo, vsem onim, ki se nameravajo izpopolnjevati v knjigovodski vedi in trgovcem, ki nastavljajo knjigovodstvo v svojih obratih, najtopleje priporočati. — Cena knjigi je 100 kron. Naroča se tudi pri Kat. tisk. društvu v Gorici.

Darovi.

Za nesrečne žrtve v Istri: N. N. po g. Dr. Kobalu darovala 10 L., Gosp. A. B. — Kozana, 10 L., J. P. — Vipolže, 10 L. — Skupaj 30 L. Hvala!

Za Sklad Goriške Straže: Na svatbi gg. Močnik-Razpet v Gorjah pri Cerknem št. 41 nabral starejšina Peter Jereb 70 L. Hvala lepa.

Za N. O. S. Gosp. Vilko Komac v Homcu 151 L., gdčna. Marica Perin učiteljica na Grahovem 100 L. Srčna hvala!

Razne vesti.

* **Lek proti komarjevemu pik.** Pakor dobro sredstvo proti komarjevemu pik se priporoča navadno pralno milo. Poizkusi so pokazali, da je bolečina nemudoma ali vsaj po drugem natrenju z mokrom milom prenehala. Ugodnost je pa še posebno v tem, da je pralno milo v vsaki hiši pri rokah. — Zavij košček mila v papir in spravi v žep, pa boš imel zdravilo pri rokah zoper nadležni komarjev pik.

Gospodarstvo.

g. **Na poti k polomu!** En ameriški dolar, ki je pred vojno stal približno 5 kron. stane na Dunaju, po borznem tečaju dne 23. sept. t. l. že 1809 avstrijski kron in 5427 poljskih mark. En švicarski frank čigar vrednost je bila pred vojno manjša od ene avstrijske krone, stane sedaj skoro 315 kron, na Poljskem pa skoraj 1000 poljskih mark, za eno švicarsko stotinko treba je torej sedaj plačati 3 krone in 15 stotink, oziroma 10 poljskih mark. Kilogr. svinjskega sala stane na Dunaju 570 kron in mesarji trdijo, da ga bodo morali kmalu prodajati po 1000 kron. Nekemu čistilcu kanalov na Dunaju so te dni ukradli par skornjev vrednih 20.000 kron. Kdo bi si bil nekdanj mislil, da bodo čistilci kanalov postali taki »kapitalisti«; v poljskih markah bi stali ukradeni skornji celo 60.000. Bilo bi res zanimivo vedeti, kako daleč pridemo še z valutnim pustom.

g. **Uspeh žetve pšenice v Rumuniji** se ceji uradno na 1.600.000 ton. Od tega pride 400.000 ton v poštev za izvoz.

g. **Nova petrolejska polja.** V severni Kanadi v gozdnatih ravninah reke Mackenzie so se ugotovila velika petrolejska polja, na zapadu meji na to ozemlje Alaske. Glasom znanstvenih izjav se raztezajo ta polja skoraj na pol milijona kvadratnih kilometrov. Množine petroleja, ki jih bo tu dobili, bi zadostovale za svetovno potrebo, za dobo 100 let.

g. **Aluminijev denar na Francoskem.** Dne 16. t. m. je izdala francoska državna banka nov aluminijev denar en in dva franka, v zameno za stare papirnate bankovce, ki so bili izdani za časa svetovne vojne.

g. **Papirnica v Belgradu.** Belgradski industrijec Pappo bo zgradil v Belgradu veliko papirnico, ki bo najmodernejša svoje vrste na Balkanu. Papirnica bo obsegala 4000 kubičnih metrov, bo imela 380 oken, lasten vodovod, glavni stroj pa bo imel 1000 konjskih sil.

Preizkušnja novih zvonov.

VII.

Nikakor si pa ne smemo predstavljati te ogrodne črte zvonove kot nekaj trdnega, nekaj stalnega, kar bi tvorilo nekako nepremično mejo med sosednimi tresljajočimi deli okrilja, tako da bi se ti posamno tresljajoči okrilni deli na nje naslanjali in opirali. To ne. Te meje same so nestalne, so premične. One ne določajo stališča in lege tresljajočim ploskvam, ampak te same si volijo obseg svojega tresljanja, meridiani in krožnica vozlovka pa se morajo pokoriti tej volji, če tudi ima pri tem trpeti pravilnost njih smeri. In tako lahko rečemo, da ni v celem zvonečem zvonu ene same točke, ki bi mirovala.

Kako nestalno je vse, kaže dovolj dejstvo, da se ne nahaja krožnica vozlov-

ka vedno na istem mestu. Enkrat jo najdemo na spodnji tretjini zvonove višine, torej nekaj nad krilom, drugič pa na krilo samem. Enaki nestalnosti so podvrženi tudi meridiani. To je treba posebno upoštevati pri preizkusni rabi kromatičnih zvenulj.

To preizkuševanje sloni na fizikalicnem izkustvenem reku: Če stojita dve teleski ki morete dati isti glas, drugo blizu drugega, ali imata tako zvezo med seboj, ter se eno njiju spravi v tresljajoče gibanje, potem podeli to gibanje tudi svojemu sosedu, tako da prične tudi ta istočasno z istimi glasovnimi treslji, in sicer samostojno, tako da se nadalje glasi, če tudi umolkne prvo telo, iz katerega je izšel glas. Isti učinek sodomenja, če tudi v manjši moči, se doseže, če mora prvo telo drugemu izvabiti ne ravno prav isti, pač pa sosedni glas, t. j. delni ali alikvotni glas.

Temu fizikalicnemu zakonu se pokori tudi zvon. Udarimo s členkom prsta kazavca na krilo, da se oglasi glavni glas, uravnajmo uteži kromatične zvenulje na tisti glas, natančno, kolikor nam zmore sluh, položimo z eno roko košček sukna na krilo, udarimo zvenuljo ob koleno, da začne doneti, postavimo jo z ročem na sukno — in zvon se oglasi jasno in razločno z daljšim benčanjem, ki mnogo preglašča donenje zvenulje, da te kar nič več ne slišimo! Cim natančneje smo pogodili z zvenuljo glas zvonu, tem krepkejši je njegov odgovor. Z zvenuljo čitamo potem natančno višino njegovega glavnega glasu, oziroma število tresljev na sekundo. Če niam zvon nejasno, šibko ali nič ne odgovori, kaže, da nismo uravnali zvenulje na njegov glas, ali le približno. Poizkus je treba torej ponoviti s popravilnim uravnanjem zvenulje. Bodimo pa dosledni! Izvabljeni glasni pravi glavni (udarni) glas, ampak njegov pomožni (prvi krožni) glas, ker istoglasnega udarnega glasu kromak zvenulja ne more izvabiti.

Kakor glavni oziroma pomožni glas, tako preiščemo druge alikvotne glasove. Vendar pa to preiskavanje ni tako enostavno lahko. Oviri sta dve: 1. Da ni stališče tresljajočih okrilnih ploskev za posamne alikvotne glasove stabilno — izjemo dela le prvi, najnižji alikvotni glas, temeljni glas, ki je vedno v skrajnem robu pod krilom; 2. da je moč čiste harmonije tako silna, da so nje glasovi v toliki odvisnosti, da sili z zvenuljo izvabljeni glas še druge tovariše k sooglašanju.

IZJAVA. *)

Podpisani odbor I. Stavb. zadruga v Št. Petru pri Gorici, izjavlja tem potom, da je stavb. zadruga še vedno v svojem prvotnem stanju, in da govorice ki jih širijo škodoželjniji po celem Šempeterskem okraju o nji so neresnične. Zato odbor opozarja, da bo proti vsakemu, ki se ga zasači, da bi še nadalje trosil neresnične vesti o zadrugi — sodnijsko postopal.

Odbor.

*) Za članke pod tem naslovom je uredništvo odgovorno le toliko, kolikor zahteva tiskovni zakon.

Na propaj

je iz proste roke porušena hiša z vrtom, nahajajoča se ob glavni cesti v Mirnu št. 148. Pojasnila daje g. **Pavel Štanta**, **Miren 130**

ZAHVALA.

Povodom izgube našega nepozabnega očeta, soproga brata itd.

g. Valentinčiča Ivana

posesnika i gostilničarja

se tem potom najsrčneje zahvaljujemo preč. duhovščini, vsem prijateljem, znancem, sorodnikom in domačinom za obilno spremstvo pri pogrebu, posebno pa domačim pevkam zaginljivo žalostnik. Bog vsem stoteno povrni!

Gorica, 24 oktobra 1921.

Zalujoči ostali.

Damača tvrška

A. Drufovka - Gorica

Via Rastello (Raštelj) št. 3.

Velika zaloga usnja in podplato. ::

Družina obstoječa iz dveh oseb išče stanovanje najraje tako, kjer bi žena opravljala službe vratarice. Naslov pove uprava.

LEPA PRILIKA. Hiša skoraj nova obstoječa iz kuhinje, tre sob, kleti in vrta, oddaljena 5 minut iz mesta je na prodaj po zelo ugodni ceni. Naslov pove uprava »Goriške Straže«.

POMOČ

vojnim oškodovancem!

Radi neizgotovljenih prostorov razprodam pohištvo, katerega mi je došlo več vagonov ::

PO LASTNI CENI.

Ne zamudite te ugodne prilike! Oglejte in prepričajte se! ::

KOMPLETNE SPALNICE OD 1000 L. NAPREJ.

Zaloga pohištva

ANT. BREŠČAK

VIA CARDUCCI št. 14.

PODRUŽNICA

Ljubljanske kreditne banke

:: V GORICI, ::

Corso Verdi „Trgovski Dom.“

**** Telefon št. 50. ****

Brzjavni naslov: Ljubljanska banka.

Delniška glavica SHS kron 50 MILIJONOV. **CENTRALA:** LJUBLJANA. Rezerva SHS kron 45 MILIJONOV.

PODRUŽNICE: Brežice, Borovlje, Celovec, Celje, Maribor, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Obrestuje vloge na knjižice po 4%. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. — Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantnejše.

Uradne ure za občinstvo 8¹/₂ — 12 in od 3 — 5.

Ob sobotah popoldne, ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Obvestilo.

Naznanjam slavnemu občinstvu, da sem otvoril svojo odlikovano krojašnico na **Telovadnem trgu** (Piazza Gimnastica) št. 3, vhod tudi iz Corso Verdi 28. (Hiša Pečenko). Vzalogi imam raznovrstnega blaga za nastopno sezono. Priporočam se slavnemu občinstvu.

A. Krušič in sin.

SREBERNE KRONE IN GOLDNARJE plačana po najvišjih cenah. Gorica Corso Verdi št. 37 v veži na levo.

Strukelj Josip

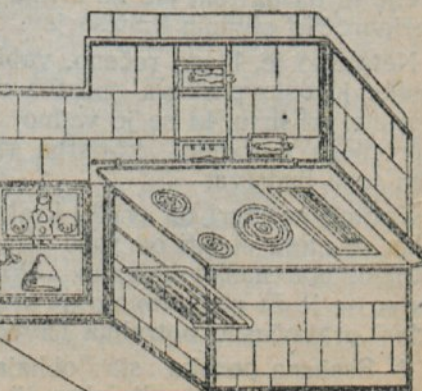
priporoča slavnemu občinstvu iz Gorice in okolice svojo stavbeno **ključavničarsko delavnico**. Izdejem vsa v to stroko spadajoča dela najsolidnejše in po najnižjih cenah. ::::

Gorica

Piazza Cristo št. 1.

Najnižje cene.

Najnižje cene.